

De herberg De Zwaan te Vleuten

door

Dr D.W. Gravendeel

Van de heer J.H. van der Poel te Maarssenbroek ontving onze vereniging een grote hoeveelheid afschriften van acten betreffende de familie van Bijlevelt. Van der Poel, die in verschillende archieven een vaste klant is, zet zijn copieerwerk voort, zodat de verzameling nog steeds groeit. De collectie is voor ons van groot belang omdat de van Bijlevelts enkele eeuwen dominant aanwezig zijn in de geschiedenis van Vleuten. Zij hadden niet alleen veel in te brengen op bestuurlijk en kerkelijk gebied, zij traden ook naar voren als grondeigenaars en geldschieters. Acten, op dit geslacht betrekking hebbende, zijn dus altijd een bron voor een goed verhaal.

Een lening

Op 18 mei 1756 verschenen voor schout en schepenen van Vleuten de rietdekker Dirk van Dam en zijn vrouw Elisabeth Blom. Zij erkenden van de heer Johannes van Bijlevelt, brouwer te Vleuten, te leen te hebben gekregen *een capitaale somme van seven hondert gulden*. Als onderpand gaven zij *negen mergen zo weij-, hooi- als bouwland, gelegen onder Themaat* en bovendien nog *zekere huijsinge en herberge, genaamt de Swaan, staande en gelegen onder Vleuten, strekkende van den Vleutensedijk tot aan het Sandpad, daar oostwaarts 't Zuileveldse vaartje naast geland en gelegen is*.

Onder de Vleutensedijk moeten wij verstaan de Vleutenseweg of Dorpsstraat. Het Sandpad was een zand-voetpad, dat van oudsher zuidelijk langs het kerkhof liep, in westelijke richting zijn voortzetting vond in het Haarpad naar De Haar en in oostelijke richting aankoerste op het Hof ter Wey om vervolgens aan te sluiten op de Vleutenseweg naar Utrecht.

Het Zuileveldse vaartje tenslotte was een min of meer noordoost-zuidwest lopende sloot, die het Sandpad en de Vleutensedijk kruiste en uitmondde in de Vleutense wetering. In het noorden stond de sloot in verbinding met een mysterieuze gracht, waarvan ik nog onvoldoende weet. Ik hoop daarop terug te komen.

Het perceel waarop *zekere huijsinge en herberge, genaamt de Swaan* was gelegen, is dus op de kaart met voldoende zekerheid aan te wijzen.

Overdracht

Het lukte Dirk en Elisabeth blijkbaar niet hun geldelijke verplichtingen na te komen, want op 5 april 1761 transporteerden zij aan de brouwer Johannes van Bijlevelt *sekere Huijsinge en Erve, sijnde een Herberge genaamt de Swaan, met een boomgaard, berg en schuur*. De belendingen waren nog dezelfde.

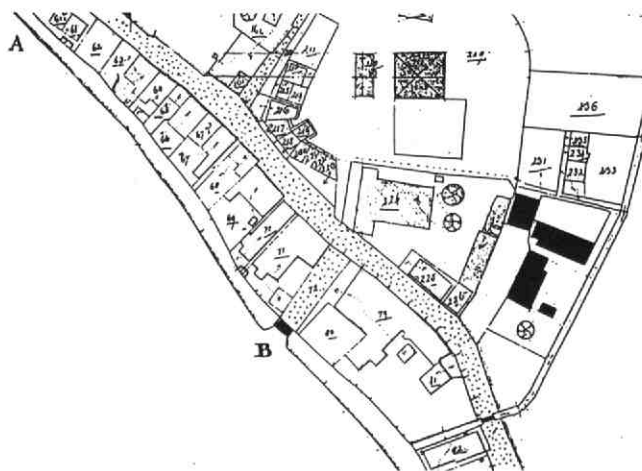
Sindsdien is het perceel in het bezit van de familie van Bijlevelt gebleven.

Kolfbaan

In 1765 was Jan Bom huurder van het pand.

In 1802 waren de faciliteiten uitgebreid. In de boedelinventaris van Willem Hendrik van Bijlevelt en Alijda Odilia van Rietveld wordt gesproken over *een Huijsinge en Herberge, genaamt de Swaan, met overdekte Kolfbaan, schuur en boomgaard*. De waarde werd getaxeerd op f 900,--.

Op de kadastrale kaart van 1832 is die kolfbaan, dunkt mij, wel aan te wijzen. Het loodrecht op het Zuileveldse vaartje staande, langgerekte blokje lijkt mij daarvoor wel

Fragment van de kadastrale minuut van 1832. De zwarte blokjes rechts vormen het complex van de herberg de Zwaan. De dubbele lijn rechts is het Zuileveldse vaartje, dat de Dorpsstraat (gespikkelde band) kruist. Het langgerekte blokje, loodrecht op het vaartje staande, moet de overdekte kolfbaan zijn geweest. Bij B de brug over de Vleutense wetering. Voor het overige moet de lezer maar eens zien of hij het een en ander kan thuisbrengen.

de juiste afmetingen te hebben (19 meter). Volgens Van Dale is een kolfbaan een harde, vlakke baan van 15 tot 30 meter lengte, ingericht voor het kolfspel.

Verdere geschiedenis

De herberg kwam in handen van Paulus Martinus van Bijlevelt, een kleinzoon van Johannes. Hij had ook Alenveld in zijn bezit. Toen zijn vrouw, Petronella Johanna Antonia Mouton, was overleden, werd, ten behoeve van een scheiding van de boedel, een inventaris van de bezittingen opgemaakt. Op die inventaris, van 23 januari 1829, komt voor *een huis en herberg genaamt de Zwaan, met kolfbaan, schuur en boomgaard, staande en gelegen in het dorp Vleuten, getaxeerd op f 875,--*. Paulus Martinus overleed op 1 december 1841. Erfgenaam was zijn zoon Simon Petrus Wilhelmus Henricus, wethouder van Vleuten en bewoner van Alenveld.

Alenveld was de vroegere hofstede Hinderstein (Mr Paulus van Alen gaf er zijn naam aan). De boerderij kreeg allengs meer de allure van een buitenplaats of herenhuis en in 1876 werd het boerenbedrijf geheel verplaatst naar de ons bekende herberg. Het kadaster noteerde in dat jaar voor het perceel dan ook: *wijziging van cultuur*.

In 1897 vond een grote verbouwing plaats, waarbij ook de oude kolfbaan werd afgebroken. Sinds die tijd stond het pand bekend als „boerderij Hinderstein”, onder welke naam het ook in de jaren zestig, tijdens de grote „dorpsvernieuwing”, ten onder ging.